

การประเมินผลโครงการสร้างเสริม สุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ปี 2554

วสิน เทียนกิ่งแก้ว* ทบ., ส.ม.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ในด้านบริบทของโครงการ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน และผลผลิตของโครงการ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบพรรณนา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 281 คน คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 67 คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือทันตบุคลากรที่รับผิดชอบงานเสริมสร้างสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในชมรม จำนวน 10 คน การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงในชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 8 แห่ง จากนั้น สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายในผู้สูงอายุ และกรรมการชมรมผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ และสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขหรือทันตบุคลากร เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างสำหรับผู้สูงอายุ คณะกรรมการชมรม และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือทันตบุคลากร ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบราค (coefficient alpha) เท่ากับ 0.968 0.856 และ 0.736 ตามลำดับ และการสนทนากลุ่ม สำหรับคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการศึกษา ในด้านบริบทของโครงการ พบว่ามีความสอดคล้องกับการวัตถุประสงค์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในชมรมผู้สูงอายุและ สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ สำหรับด้านปัจจัยนำเข้า ชมรมผู้สูงอายุมีความพร้อมในการดำเนินโครงการในด้าน ต่างๆ ในระดับปานกลาง แต่ยังขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ในด้านกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการแปรงฟันและการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากร่วมกับการฝึกทักษะ การแปรงฟันเป็นหลัก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและทันตบุคลากร มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการระดับปานกลาง และด้าน ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ พบว่าผู้สูงอายุในชมรม ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีและมีความพึงพอใจในการ ดำเนินโครงการในระดับสูง ข้อเสนอแนะ การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ ให้เข้มแข็งและยั่งยืน ควรส่งเสริมให้มีการนำแนวคิดของกฎบัตรออสตาวา (Ottawa charter) มาใช้ในการดำเนินการ และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของ ท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐที่จะบูรณาการทำงานในการส่งเสริมสุขภาพร่วมกันในภาพรวม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพช่องปาก และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : การสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ชมรมผู้สูงอายุ

Evaluation of Oral Health Promotion in Elderly Club in Krabi Province, 2011

Wasin Thienkingkeaw* D.D.S., M.P.H.

Abstract

The objective of this study was to evaluate the Oral Health Promotion Project for elders in the Elderly club, Krabi Province; it covered the following aspects including context, input, process and output. The study was a descriptive research combining quantitative and qualitative methods. The samples were 281 elders who participated in oral health promotion activities of the Elderly club, 67 elders who were in the Elderly club committee and 10 health workers or dental health personnel. Purposive sampling was used to select 8 Elderly clubs. Then simple random sampling was performed for the elders and elders' committee. For health workers and dental health personnel, purposive sampling was implemented. The research instruments were structure questionnaires for the elders, elders' committee, and health workers or dental health personnel. Content validity and reliability were tested. Cronbach's alpha coefficients were 0.968, 0.856 and 0.736, respectively. Descriptive statistics were analyzed in SPSS. Focus group discussion was conducted among the elderly club committee to establish the evaluation aspects as quantitative, then content analysis was performed. The context evaluation showed concordance of the project with the objective of the Elderly club and the elders' needs. Input aspects included moderate readiness of the Elderly club with an inadequate budget. The process evaluation showed the main activities relating to tooth brushing included material support, oral health education and tooth brushing practice. Moderate participation by health workers and oral health personnel was reported. The outputs showed most of the elders have been good oral health behavior in this project and had high satisfaction. To achieve sustainability and strengthen the oral health promotion among the elders, the Ottawa charter should be promoted and the involvement of local organizations or the government also should be encouraged.

Key words : *Oral health promotion, Elderly club*